

Asia: VN/18706/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta opetus- ja kulttuuriministeriön asetukseksi ammatillisen koulutuksen rahoituksen laskentaperusteista annetun opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot asetusluonnoksesta

Asetusluonnoksessa on pyritty toteuttamaan perusteltu sekä tasapuolinen kustannusten uudelleen jaottelu. Kokonaisuutena asetusluonnos on harkittu ja varmasti lähtökohdiltaan perustuu selvityksiin ja aiempiin toteumiin. Pettymys oli se, että valmistelun on tehnyt epävirallinen työryhmä vailla laajempia kuulemisia. Kokonaiskuvan tarkastelu on rajoitettu suppealle koulutussektorille, eikä laajempia yhteiskunnallisia näkökulmia oteta tarkastelussa välttämättä huomioon. Tämä on vaikkakin haastavaa, myös olennaista yhteisten tavoitteiden toteutumisen mahdollistamiseksi.

Huomiot ehdotetusta opiskelijavuoden määritelmästä

-

Huomiot tutkintojen, valmentavan koulutuksen ja muun ammatillisen koulutuksen kustannuskertoimista

Ympäristöalan ammatti- ja erikoisammattitutkinnot on siirretty kustannusryhmästä 2 kustannusryhmään 1, kuten moni muukin ammatti- tai erikoisammattitutkinto. Toimenpiteellä on selvästi haettu säästöjä panostettaessa perustutkintokoulutukseen ja pidennettyyn oppivelvollisuuteen, mikä toki on ymmärrettävää ja jopa kannatettavaa.

Kuitenkin kokonaisuudessa ei välttämättä olla huomioitu eri alojen osaamistarpeita yhteiskunnallisesta näkökulmasta. Viime vuosina ympäristöalan ammatillista koulutusta on vähennetty ja monet koulutuksen järjestäjät ovat sen lakkauttaneet kannattamattomana. Samaan aikaan hallitusohjelmassa nostetaan esiin hiilineutraali Suomi vuoteen 2035 mennessä, kiertotalouden edistäminen ja luonnonmonimuotoisuuden vaaliminen. Nämä ovat teemoja, joiden toteutumiseen tarvitaan yhteiskunnan läpileikkaavia toimia aina suorittavalle tasolle asti, ei pelkästään korkeakoulujen panostusta kiertotaloutta käsittelevään koulutukseen.

Ammatillinen aikuiskoulutus ja jatkuva oppiminen mahdollistavat hallitusohjelman kunnianhimoisten, mutta elintärkeiden tavoitteiden saavuttamisen. Eri alojen suorittavan tason toimijoiden tulee päivittää omaa osaamistaan ja omaksua uusia työntekemisen tapoja. Tämän mahdollistamiseksi osaamisen päivittäminen esimerkiksi ympäristöalan ammatti- tai erikoisammattitutkinnon avulla on monen ammattilaisen ja kehittyvän organisaation kannalta järkevä vaihtoehto. Totta kai kiertotaloutta ja muita vastuullisuuden teemoja tulee käsitellä myös muiden tutkintojen puitteissa, mutta opettajilla on harvoin syvällisempää osaamista näiden teemojen ympäriltä, jolloin aiheen käsittely jää ohueksi – kuten myös käsinkosketeltavat tulokset yhteiskunnan tasolla.

Ympäristöalan ammatti- ja erikoisammattitutkinnon tarjoaminen pitäisi olla koulutuksen järjestäjille kannattavaa, sillä koulutuksessa käsitellään muun muassa huoltovarmuuden osalta olennaisia aloja, kuten vesi- ja jätehuoltoa. Sen sijaan, että alan koulutuksen tarjonnan väheneminen aiheuttaisi huolta tulevaisuuden ammatillisen osaamisen kestävydestä, koulutuksesta ollaan leikkaamassa entisestään. Jo nyt olennaisia osaamisaloja, kuten loka- ja viemärihuollon koulutuksia, joissa tarvitaan tietynlaista välineistöä, ei ole varaa kouluttaa. Kuitenkin esim. kuljetusalan ammattitutkinto on korissa 4. Ympäristöalan ammattitutkinnossa on ”jätteiden ja vaarallisten aineiden osaamisala”, jossa on samat ammattipätevyysvaatimukset kuin kuljetusalan at:ssa. Lisäksi loka- ja viemärihuollossa ja korkeapainesityössä käytetään raskasta kalustoa. Sykli ei ole pysynyt antamaan kuljetuksista, loka- ja viemärihuollosta tai korkeapainesityöstä omaehtoista- tai työvoimakoulutusta juuri kustannusten takia; vain oppisopimuskoulutuksissa on voitu hyödyntää työnantajien kalustoa. Myös jätteiden ja vaarallisten aineiden kuljetusten osaamisala on kuljettajien ammattipätevyysvaatimusten ja SORA-säädösten alainen osaamisala, ja tämä tuo huomattavia lisäkustannuksia koulutusten toteuttamiseen.

Leikkausten seurauksena ympäristöalan koulutuksen tarjoaminen vaarantuu entisestään. Leikkausten synnyttämä säästöpotentiaali on minimaalinen verrattuna niihin hyötyihin, mitä ympäristöalan ammatti- ja erikoisammattitutkintojen järjestämisellä yhteiskunnallisina säästöinä saavutetaan. Sen sijaan leikkaukset kirpaisevat suuresti pienten erikoistuneiden koulutuksen järjestäjien toteutusmahdollisuuksiin. OPH:n kustannustilastoja vääristää ”laajan oppisopimuskoulutuksen luvan omaavien koulutuksen järjestäjien” muilta koulutuksen järjestäjiltä ostamat koulutukset, joita myydään hyvinkin edulliseen hintaan ja jotka kuitenkin ovat iso osa opiskelijamäärästä, jota ei omiksi opiskelijoiksi kuitenkaan tilastoida. Peräänkuulutamme kestävä kokonaiskuvan omaksumista kustannusryhmien määrittelyssä.

Huomiot majoituksen korotuskertoimista

-

Huomiot tutkintotyyppikertoimista

Kertoimissa huomioidaan ammatti- ja erikoisammattitutkintojen merkitys painokertoimia nostaessa, mikä on yksinomaan positiivinen asia ja rohkaiseva viesti jatkuvan oppimisen puolesta.

Huomiot yrittäjän oppisopimuskoulutuksen työelämäpalautteen keräämisestä ja laskennasta

-

Muut huomiot

-

O'Neill Mia
Suomen ympäristöopisto Sykli